

§ 24. 1. Kategoriami siły wyższej i wyjątkowymi okolicznościami, innymi niż wymienione w przepisach rozporządzenia nr 1974/2006, w przypadku wystąpienia których nie jest wymagany zwrot pomocy, są:

- 1) wywłaszczenie części nieruchomości związanej z operacją, jeżeli takiego wywłaszczenia nie można było przewidzieć w dniu zawarcia umowy;
- 2) katastrofa naturalna powodująca trwałe uszkodzenie nieruchomości lub obiektów będących przedmiotem operacji;
- 3) wypadki lub awarie skutkujące zniszczeniem budynków, budowli lub innego mienia w stopniu uniemożliwiającym ich dalsze używanie zgodnie z założonym celem operacji;
- 4) kradzieże mienia będącego przedmiotem operacji, z wyłączeniem kradzieży, które nastąpiły na skutek niezachowania należytej staranności przez beneficjenta.

2. Tryb postępowania podmiotów w razie wystąpienia okoliczności siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności, w przypadku wystąpienia których nie jest wymagany zwrot pomocy, określa się w umowie.

§ 25. Poza okolicznościami siły wyższej i wyjątkowymi okolicznościami, o których mowa w przepisach rozporządzenia nr 1974/2006 oraz w § 24 ust. 1, beneficjent nie jest obowiązany do zwrotu pomocy w części dotyczącej operacji, która została zrealizowana zgodnie z warunkami określonymi w umowie, jeżeli cel operacji został osiągnięty i zachowany.

§ 26. W przypadku działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem, ze względu na istotę tego działania:

- 1) następca prawny wnioskodawcy nie może wstąpić do toczącego się postępowania na miejsce wnioskodawcy;
- 2) nie przyznaje się pomocy następcy prawnemu beneficjenta.

§ 27. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi: *M. Sawicki*

221

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA¹⁾

z dnia 8 lutego 2008 r.

w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy ochrony powietrza²⁾

Na podstawie art. 91 ust. 10 i 11 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. — Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rozporządzenie określa szczegółowe wymagania, jakim powinny odpowiadać programy ochrony powietrza, zwane dalej „programami”, mające na celu:

¹⁾ Minister Środowiska kieruje działem administracji rządowej — środowisko, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz. U. Nr 216, poz. 1606).

²⁾ Przepisy niniejszego rozporządzenia dokonują w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- 1) dyrektywy Rady 96/62/WE z dnia 27 września 1996 r. w sprawie oceny i zarządzania jakością otaczającego powietrza (Dz. Urz. WE L 296 z 21.11.1996, str. 55; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 3, str. 95);
- 2) dyrektywy Rady 1999/30/WE z dnia 22 kwietnia 1999 r. odnoszącej się do wartości dopuszczalnych dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i tlenków azotu oraz pyłu i ołowiu w otaczającym powietrzu (Dz. Urz. WE L 163 z 29.06.1999, str. 41; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 164);
- 3) dyrektywy 2000/69/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 listopada 2000 r. dotyczącej wartości dopuszczalnych benzenu i tlenku węgla w otaczającym powietrzu (Dz. Urz. WE L 313 z 13.12.2000, str. 12; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 5, str. 262);
- 4) dyrektywy 2002/3/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lutego 2002 r. odnoszącej się do ozonu w otaczającym powietrzu (Dz. Urz. WE L 67 z 09.03.2002, str. 14; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 497);
- 5) dyrektywy 2004/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (Dz. Urz. UE L 23 z 26.01.2005, str. 3).

- 1) osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu;
- 2) osiągnięcie poziomów docelowych substancji w powietrzu, w tym:
 - a) ozonu, tam gdzie to możliwe technicznie i uzasadnione ekonomicznie,
 - b) arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu jako wskaźnika wielopierścieniowych węglowodórów aromatycznych, tam gdzie to możliwe technicznie i uzasadnione ekonomicznie.

2. Rozporządzenie określa formę sporządzania, niezbędne części składowe programów oraz zakres zagadnień, które powinny zostać określone i ocenione w programach.

3. Programy sporządzane są w formie pisemnej oraz w formie elektronicznej.

§ 2. Programy, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 lit. a, składają się z:

- 1) części opisowej;
- 2) części wyszczególniającej zadania i ograniczenia wynikające z realizacji programów;
- 3) uzasadnienia zakresu określonych i ocenionych zagadnień.

§ 3. Część opisowa programów, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 1, obejmuje:

- 1) opis strefy;
- 2) listę substancji i wskazanie źródeł ich pochodzenia;
- 3) informację dotyczącą poziomów zanieczyszczenia powietrza substancjami od roku, od którego jest wymagane opracowanie programów, i pięciu lat poprzednich, z zastrzeżeniem § 8 ust. 2, wraz z podaniem zakresu przekroczeń poziomów dopuszczalnych;
- 4) wyszczególnienie podstawowych kierunków i zakresów działań niezbędnych do przywrócenia poziomów substancji w powietrzu do poziomów dopuszczalnych;
- 5) listę działań długoterminowych zmierzających do ograniczenia zanieczyszczenia powietrza substancjami;
- 6) termin realizacji, w tym terminy realizacji poszczególnych zadań;
- 7) harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji poszczególnych zadań ze wskazaniem organów administracji i podmiotów, do których są skierowane zadania, obejmujący:
 - a) termin realizacji, w tym terminy realizacji poszczególnych zadań,

- b) koszty realizacji, w tym koszty realizacji poszczególnych zadań,
- c) wskazanie źródeł finansowania.

§ 4. Część opisowa programów, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 2 lit. a, obejmuje:

- 1) opis strefy;
- 2) podanie przekroczeń poziomu docelowego ozonu w powietrzu wraz z podaniem zakresu przekroczeń;
- 3) informację dotyczącą poziomu zanieczyszczenia powietrza ozonem w roku, od którego jest wymagane opracowanie programów, i pięciu lat poprzedzających wraz z podaniem zakresu przekroczeń poziomu docelowego, z zastrzeżeniem § 8 ust. 2;
- 4) informację dotyczącą poziomu zanieczyszczenia powietrza substancjami przyczyniającymi się do powstawania ozonu, to jest tlenkami azotu i niemetanowymi lotnymi związkami organicznymi, w roku, od którego, z uwagi na mierzone stężenia substancji w powietrzu, wymagane jest opracowanie programu, i pięciu latach poprzedzających, z zastrzeżeniem § 8 ust. 2;
- 5) określenie kierunków i zakresu działań niezbędnych dla osiągnięcia poziomu docelowego ozonu w powietrzu, prowadzących do ograniczenia emisji substancji przyczyniających się do powstawania ozonu, to jest tlenków azotu i niemetanowych lotnych związków organicznych, z uwagi na specyfikę zanieczyszczenia powietrza ozonem;
- 6) listę działań długoterminowych zmierzających do ograniczenia zanieczyszczenia powietrza substancjami objętymi programem;
- 7) listę substancji objętych programem i wskazanie źródeł ich pochodzenia;
- 8) harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji poszczególnych zadań programu ze wskazaniem organów administracji i podmiotów, do których są skierowane zadania, oraz wskazaniem dla poszczególnych planowanych zadań:
 - a) terminów realizacji poszczególnych zadań,
 - b) kosztów realizacji programu, w tym kosztów realizacji poszczególnych zadań,
 - c) źródeł finansowania programu;
- 9) wyniki analizy technicznej i ekonomicznej możliwych rozwiązań techniczno-technologicznych i organizacyjnych zmierzających do osiągnięcia poziomu docelowego dla ozonu przez równoczesną redukcję emisji tlenków azotu i niemetanowych lotnych związków organicznych ze wskazaniem kosztów i korzyści, uwzględniając konieczność unikania nadmiernych kosztów.

§ 5. Dla programów, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 lit. a, część wyszczególniająca ograniczenia i zadania wynikające z realizacji programu wskazuje:

- 1) organy administracji właściwe w sprawach:
 - a) przekazywania organowi określającemu program informacji o wydawanych decyzjach, których ustalenia zmierzają do osiągnięcia celów programu,
 - b) wydania aktów prawa miejscowego,
 - c) monitorowania realizacji lub poszczególnych zadań programu;
- 2) podmioty korzystające ze środowiska i ich obowiązki wyszczególnione w programie.

§ 6. 1. Uzasadnienie zakresu określonych i ocenionych zagadnień programów, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 lit. a, obejmuje:

- 1) charakterystykę stref, w tym:
 - a) uwarunkowania wynikające z planów zagospodarowania przestrzennego województw, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz obszarów ograniczonego użytkowania, stref przemysłowych,
 - b) powierzchnię, liczbę osób zamieszkujących i gęstość zaludnienia,
 - c) dane o czynnikach klimatycznych, mających wpływ na poziom substancji i wyniki uzyskiwane z modeli wykorzystywanych przy prognozowaniu poziomów zanieczyszczeń w powietrzu, w tym również substancji przyczyniających się do powstawania ozonu, to jest tlenków azotu i niemetanowych lotnych związków organicznych,
 - d) dane topograficzne, w tym dane charakteryzujące typ pokrycia terenu, w przypadku programów, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 lit. b,
 - e) informacje dotyczące obiektów i obszarów chronionych na mocy odrębnych przepisów;
- 2) charakterystykę techniczno-ekologicznych instalacji, urządzeń i sposobów powszechnego korzystania ze środowiska, których występowanie ma znaczący udział w poziomach substancji w powietrzu, oraz ocenę możliwych do podjęcia działań zmierzających do ograniczenia ich oddziaływania, w tym również substancji przyczyniających się do powstawania ozonu, to jest tlenków azotu i niemetanowych lotnych związków organicznych;
- 3) bilanse zanieczyszczeń pochodzących od podmiotów korzystających ze środowiska, z powszechnego korzystania ze środowiska i napływów spoza strefy objętej programem, które mają wpływ na poziomy substancji w powietrzu, w tym również substancji przyczyniających się do powstawania ozonu, to jest tlenków azotu i niemetanowych lotnych związków organicznych;

4) analizy stanu zanieczyszczenia powietrza, w tym również substancjami przyczyniającymi się do powstawania ozonu, to jest tlenkami azotu i niemetanowymi lotnymi związkami organicznymi, z wyszczególnieniem:

- a) czynników powodujących przekroczenia, z uwzględnieniem przemian fizykochemicznych substancji w powietrzu,
 - b) procentowego udziału w zanieczyszczeniu powietrza objętych programem podmiotów korzystających ze środowiska i sposobów powszechnego korzystania ze środowiska,
 - c) poziomu tła dla uwzględnionych w programie substancji w roku, od którego, z uwagi na mierzone stężenia substancji w powietrzu, jest wymagane opracowanie programu,
 - d) prognozy poziomów substancji uwzględnionych w programie przy założeniu niepodjęcia żadnych dodatkowych działań, poza te, których konieczność podjęcia wynika z istniejących przepisów, z wyróżnieniem w tym poziomie tła zanieczyszczeń;
- 5) wskazanie, w sposób szacunkowy, czasu potrzebnego do osiągnięcia zakładanych celów;
- 6) listę działań naprawczych możliwych do zastosowania, które nie zostały wytypowane do wdrożenia wraz z przyczynami ich niezastosowania;
- 7) analizę materiałów, dokumentów i opracowań wykorzystanych do opracowania programu:
- a) pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
 - b) wykazów rodzajów i ilości substancji wprowadzanych do powietrza, sporządzanych w ramach systemu opłat za korzystanie ze środowiska,
 - c) danych znajdujących się w Krajowym Rejestrze Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń,
 - d) powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska,
 - e) raportów o oddziaływaniu przedsięwzięć na środowisko,
 - f) polityk, strategii, planów i programów, o których mowa w art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. — Prawo ochrony środowiska,
 - g) opisów technik i technologii dotyczących ograniczania wprowadzania substancji do powietrza;
- 8) załączniki w formie graficznej uwzględniające:
- a) podział administracyjny obszaru objętego programem,

- b) lokalizację:
- instalacji, których eksploatacja powoduje wprowadzanie do powietrza rozpatrywanych substancji na obszarze, którego dotyczy program, i w jego bezpośrednim sąsiedztwie,
 - stacji pomiarów poziomów substancji w powietrzu.
2. Załączniki, o których mowa w ust. 1 pkt 8, sporządza się odrębnie dla każdej substancji, która przekracza dopuszczalny poziom.
3. Uzasadnienie dla programów, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 2 lit. a, obejmuje również:
- 1) ocenę możliwości techniczno-technologicznych i organizacyjnych zmierzających do ograniczenia oddziaływania instalacji i urządzeń mających znaczący udział w poziomie ozonu w powietrzu i substancji przyczyniających się do powstawania ozonu, to jest tlenków azotu i niemetanowych lotnych związków organicznych;
 - 2) analizę ekonomiczną możliwych rozwiązań techniczno-technologicznych i organizacyjnych dla osiągnięcia docelowego poziomu ozonu w powietrzu, z uwzględnieniem związanych z tym kosztów i korzyści oraz konieczności unikania nadmiernych kosztów.
- § 7. 1. W programach, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 lit. a, określa się i ocenia następujące zagadnienia, w tym również dla substancji przyczyniających się do powstawania ozonu, to jest tlenków azotu i niemetanowych lotnych związków organicznych:
- 1) ilość wprowadzanych do powietrza substancji, na obszarze objętym programem, z wyszczególnieniem:
 - a) instalacji, urządzeń i sposobów powszechnego korzystania ze środowiska,
 - b) napływu zanieczyszczeń na obszar, którego dotyczy program, z wyróżnieniem instalacji zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru objętego programem, instalacji zlokalizowanych na obszarze województwa, napływu od innych instalacji zlokalizowanych na terenie kraju lub za granicą;
 - 2) kierunki i zakres działań niezbędnych dla osiągnięcia poziomów dopuszczalnych substancji i poziomu docelowego ozonu w powietrzu, w tym ustalenie zadań priorytetowych, z uwzględnieniem:
 - a) występowania poszczególnych substancji w powietrzu,
 - b) wielkości emisji z instalacji i urządzeń, których eksploatacja ma znaczący wpływ na rejestrowane poziomy substancji,
 - c) gęstości zaludnienia strefy, w której przekroczony został poziom dopuszczalny substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji lub poziom docelowy dla ozonu, określony ze względu na ochronę zdrowia ludzi,
 - d) istniejących obszarów ograniczonego użytkowania, stref przemysłowych;
- 3) zmiany w jakości paliw dopuszczonych do obrotu gospodarczego, konieczność zastosowania najlepszej dostępnej techniki, realizację zobowiązań w zakresie ograniczania emisji do powietrza;
- 4) przewidywane zmiany emisji do powietrza ze źródeł:
- a) zlokalizowanych poza granicami kraju,
 - b) zlokalizowanych na terenie kraju elektrowni konwencjonalnych, elektrociepłowni i innych instalacji do spalania paliw, będących przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko, dla których obowiązek sporządzania raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko wynika z przepisów ustawy — Prawo ochrony środowiska,
 - c) zlokalizowanych na obszarze sąsiednich województw w stosunku do województwa, w którym jest zlokalizowana strefa, wymagających pozwolenia zintegrowanego.
2. W programach, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 2 lit. a, oprócz zagadnień, o których mowa w ust. 1, określa się i ocenia możliwości techniczno-technologiczne, organizacyjne i finansowe zmierzające do ograniczenia oddziaływania instalacji i urządzeń przyczyniających się do powstawania ozonu, w tym instalacji i urządzeń mających istotny wpływ na poziom zanieczyszczenia powietrza tlenkami azotu i niemetanowymi lotnymi związkami organicznymi, z uwzględnieniem związanych z tym kosztów i korzyści oraz konieczności unikania nadmiernych kosztów.
- § 8. 1. Terminy realizacji poszczególnych zadań, o których mowa w § 3 pkt 6 i § 4 pkt 8 lit. a, ustala się, uwzględniając:
- 1) wielkość przekroczenia;
 - 2) rozkład gęstości zaludnienia;
 - 3) możliwości finansowe, społeczne i gospodarcze;
 - 4) uwarunkowania wynikające z funkcjonowania obiektów i obszarów chronionych na podstawie odrębnych przepisów.
2. W przypadku braku pomiarów, o których mowa w § 3 pkt 3 i § 4 pkt 3 i 4, z okresu pięciu lat, należy podać wyniki z krótszych okresów.
- § 9. Programy, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 2 lit. b, zawierają określenie:

- 1) stref, na których są przekroczone poziomy docelowe arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu jako wskaźnika wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w powietrzu;
- 2) źródeł, które przyczyniły się do wystąpienia tych przekroczeń;
- 3) stosowanych w tych strefach niezbędnych środków mających na celu osiągnięcie poziomów docelowych substancji, o których mowa w pkt 1, które nie pociągają za sobą niewspółmiernych kosztów i dotyczą w szczególności głównych źródeł

emisji; w przypadku instalacji wymagających pozwolenia zintegrowanego oznacza to stosowanie najlepszych dostępnych technik.

§ 10. Traci moc rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 lipca 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy ochrony powietrza (Dz. U. Nr 115, poz. 1003).

§ 11. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Środowiska: *M. Nowicki*

222

WYROK TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

z dnia 19 lutego 2008 r.

sygn. akt P 48/06

Trybunał Konstytucyjny w składzie:
 Mirosław Wyrzykowski — przewodniczący,
 Mirosław Granat,
 Wojciech Hermeliński — sprawozdawca,
 Marek Mazurkiewicz,
 Bohdan Zdziennicki,
 protokolant: Krzysztof Zalecki,

jego wniosek, obrońcy z urzędu od „dobra wymiaru sprawiedliwości”, jest zgodny z art. 2 i art. 42 ust. 2 Konstytucji,

orzeka:

Art. 22 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. — Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148, ze zm.) jest zgodny z art. 2 i art. 42 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Mirosław Wyrzykowski

Mirosław Granat

Wojciech Hermeliński

Marek Mazurkiewicz

Bohdan Zdziennicki

po rozpoznaniu, z udziałem Sejmu oraz Prokuratora Generalnego, na rozprawie w dniu 19 lutego 2008 r., pytania prawnego Sądu Rejonowego w Starogardzie Gdańskim, czy art. 22 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. — Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 106, poz. 1148, ze zm.) w zakresie, w jakim uzależnia ustanowienie dla obwinionego, na

223

WYROK TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

z dnia 19 lutego 2008 r.

sygn. akt P 49/06

Trybunał Konstytucyjny w składzie:
 Janusz Niemcewicz — przewodniczący,
 Zbigniew Cieślak,
 Maria Gintowt-Jankowicz,
 Ewa Łętowska — sprawozdawca,

Mirosław Wyrzykowski,
 protokolant: Grażyna Szałygo,

po rozpoznaniu, z udziałem sądu przedstawiającego pytanie prawne oraz Sejmu i Prokuratora Generalnego, na rozprawie w dniu 19 lutego 2008 r., pytania prawnego Sądu Okręgowego w Łodzi, czy art. 477¹⁴